

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГИСИЭЛИ

2016 сыл
Кулун тутар
16 күнэ
Сэрэдэ
№28 (10424)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр түрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭБЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгы
мунһаабыттан
бэлиэтээһиннэр

Улуус баһылыгы солбуйааччытын э.т. Е.Е. Гоголев иһитиннэрибинэн ааспыт нэдиэлэ СР ТХМ-гэр «Дьыэ кэргэнинэн фермэлэри сайыннары» программаны бэриллэр граннары ылан баалаахтарга конкурс ытыллыбыт. Онно биһиги улууспуттан 6 ыал кыттыбыттан түрдэ кыайан гранна тиксибит. Баскыһаннабыа Модут нэһилиэгэр мыраан аныгар саасы сыһыаланы тэрийиигэ аналлаах «Модут-парк» аһылына.

Бу ыйга СР ТХМ-тэ фермерскэй хаһаайыстыбалары сага тэринээчиллэргэ граны анаһын конкурсун тэрийэн ытыахтаах. Онно биһиги улууспуттан 87 киһи кыттар баалаах. Субюота СР ТХМ-н тэрийиитинэн Хатыг Ары нэһилиэгэр «Тыа сирэ — айарга-тутарга, кыабы арыарга, сайдарга табыгастаах сир» диез боппуруска «Төгүрүк остуол» буолла. Онно Дьокуускайтан университет, т/х техникумун студеннара, Граф Бизэргинээби профлидей үөрэнээчиллэр уонна улуус нэһилиэгэригэр тэтигэр бичаттар, барыта 160-ча киһи кытыны ыттылар.

ИдьО начальнигы солбуйааччы М.М. Кокарев иһитиннэрибинэн 11 киһи араас баһырыны, эчэйиһи ыттыт, о.и. 3 эчэйи кырааһыттан; 5 уоруу буолбут; 8 административнай буруйу оҕоруу таһаарылыбыт; биллибэт киһи гр-ка М. «VISA CLASSIC» диез Россия сбербаньны каартатыттан 5949 солк. устубут.

Роспотребнадзор начальнига Е.И. Ильина иһитиннэрибинэн ОРВИ-тан 343 киһи ыалдыбыта бэлиэтэммит, ыалдыбыта таһыма үрдүк. Оскуолаларга маассабы тэрэһиннэри ытыы, куруһуоктарга дьарыктааһын тохтоуллубут. 3 киһи сэбиргэхтэппит, 3 ветрянной оспаға каптарбыт, 2 киһи туберкулеуһун ыалдыбыта биллибит, 5 киһини ыт ыттырбыт.

Баһаарынай этэрэзт начальнига И.В. Колпашиков нэдиэлэ устата туох да быһылаан тахсыбатаһын, улууска 3 баһаарынай массына бэриллиитэ бу күннэргэ быһаарыллыахтаһын, массыналар кэллэхтэринэ Көбөкөн, 2 Хомустаах, Салбаг нэһилиэгэригэр ыттар былааннахтарын туһунан иһитиннэрдэ.

Субюота, баскыһаннабыа «Мин баһылыкпын» диез ыччаттар дыалабыай ооннуулар буолла. Манна 15 нэһилиэгтэн 66 ыччат кэлэн 6 хамаандаға арахсан күрэхтэстилэр. Манна Н.М. Жирков салайар хамаандата бастаата. Бастаабыттар республикатаһы дыалабыай ооннууға кытыахтар.

Спорт управлениетын начальнига П.Г. Иванов иһитиннэрибинэн куоракка кулун тутар 12-13 күннэригэр Петр Алексеев кэриэһигэр хапсаһайга XX республиканскэй чемпионат ытыллыбыт. Онно 24 хамаанда кыттыбыт. 1 м. — Нам, 2 м. — Үөһээ Бүлүү, 3 м. — Таатта ыттылар.

Бэлиэтэнэ И. ИВАНОВ

«АҺАҖАС ЭФИРГЭ» — ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТА

Ааспыт чэппиэргэ улуус баһылыга А.П. Атласов ыттыт «АһаҖас эфиргэр» ТХУ начальнига Е.Е. Гоголев, КҮМИ салайааччыта В.Ю. Соловьев кыттыны ыттылар. Александр Павлович эфир саҥаланыта быларыын «Саха» НККК салалтатын кытта Сөбүлэһи түһэриллэн хас квартал ааһы 45 мүн. араас темаларга «АһаҖас эфирдэр», нэдиэлэ ахсын бээтиссэбэ 6 ч. 15 мүн. улуус сонуннарын тиһиктэрин 25 мүн. устата иһитиннэриилэр ыттыллар бэрээдэктэргэ олохтоммутун туһунан иһитиннэрдэ.

Бу сырыыга «АһаҖас эфир» тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар, чуолаан «босхо гектар» туһунан, аһаҥыта. Нэһилиэһэтигэр эфир иннинэ 14 ыйгытылар кирибиттэргэ, эфир бириэмэтигэр 16 ыйгыты бэрлиннэ. Бириэмэ кылаһынан сорох ыйгытыларга хоруйдары кыайан биэрбэтилэр, онон улуус «Энгиэли» хаһыатыгар чугастааһы нүмэргэ ити ыйгытылар уонна эфир кэмизгэр хоруйдар бэчээтэниэхтэргэ.

Телевизионнай сигнал хоту өттүгэр Модуту, собуруу 1 Хомустааһы, өрус унуор 2 Хомустааһы эрэ хабарынан кытты нэһилиэгтэргэ, хомойуох иһин, бу эфиргэ кыттыны ыттылар. Онон улуус хаһыатыгар «АһаҖас эфир» олохчутун бэчээккэ таһаарар товоос-тоох буолуоға диез бэлиэтэһнэ.

Бэйэ информ.

Үтүө сонуннар тиһиктэргэ

СИТИҺИИЛЭРДЭЭХ СЭРГЭХ НЭДИЭЛЭ

Субюотаға Хатыг Ары нэһилиэгэр «Село — территория возможностей» диез улахан тэрээһин буолан ааста. Манна 160-тан таһа киһи кытына, ис хоһооно — эдэр ыччат нэһилиэгккэ бэйэ дьарыгын тэринэн үлэлээх, хамнастаах, дьыэлээх-уоттаах буолууларын тула кэпсэти.

Тэрээһингэ тыа хаһаайыстыбатын, предпринимательство дьыалаһарыгар, профессионаһнай үөрэҥири, уопсай үөрэхтээһин, ыччат министерстволарын, ыччат правительствотын, ДьГТХА, Дьокуускайдааһы тыа хаһаайыстыбатын техникумун бэрэстэбиитэллэрэ, баһынай хаһаайыстыбалар баһылыктара, эдэр специалистар кыттыны ыттылар.

Кулун тутар 12-13 күннэригэр Дьокуускайга ааттырбыт туһуук П.Е. Алексеев кэриэһигэр хапсаһайга биридииллэн уонна хамаанданан чемпионнак Нам улууһун хамаандата бастаагы миэстэни ситистэ. Иккискэ Үөһээ Бүлүү, үһүскэ Таатта улуустарын хамаандалара таһыстылар. Уопсайа 24 хамаанда кыттыны ыттылар.

Сунтаарга уонна Мэңэ Хангаласка ытыллыбыт «Хаар Айан» автомобилистар күрэхтэригэр биһиги улууспут хамаандата (сал. Собакин А.И.) бастаагы миэстэлэргэ таһыста.

Хангаласка ытыллыбыт хаарынан оһуһуктарга күрэххэ биһиги улууспут хамаандата бастаагы миэстэни ситистэ.

Соторугааһыта тыа хаһаайыстыбатын министрствота дьыэ кэргэнинэн баһынай хаһаайыстыбаларга граннары үллэриитигэр биһиги улуустан Н.Г. Новгородова (1 Хомустаах), П.Е. Терехов (Модут), П.П. Новгородов (Партизан), И.И. Аргунов (Таастаах) конкурса кыттаннар кыайылаахтар аһааннарыгар киридилэр.

Бэйэ информ.

Улуус нэһилиэгтэригэр

АМЕРИКАҖА УОПУТ АТАСТАҺА, АЛТЫҺА

Ааспыт ыйга Үөдэй нэһилиэгэр сылы түмүктүүр дьоро кизэһэ үрдүк таһымнаахтык ааста. Сыл түмүгүнэн тэрилтэһэн бастыг общественик үлэһиттэргэ, бастыг түөлбөүгэ, бастыг тэрилтэҥэ, общественной түмсүүгэ, студентна, депутакка, урбаанныкка анал ааттар ингирилиннилэр.

Тэрилтэлэр сэргэх нүмэрдэринэн бу күнү өссө кизргэтэн, ситэрэн биэрдилэр. Бу кизэһи эдэр кэскиллэх биллэр-көстөр ыттааччы Тускун иилээн-сағалаан ыттыт.

Соторугааһыта олохтоох библиотека сэбиэдиһэйэ К.Н. Сидорова тэрийиитинэн күүстээх анардарга «Саха диктант - 2016» күрэх тэрээһиннээхтык ааста. Уопсайа 10-н таһа эр дьон ситиһилээхтик кытынылар.

Аға сүбэтэ И.М. Иванов уонна олохтоох дьаһалта тэрийиитинэн орто оскуолаға «Аға уонна уол» күрэхэ орто, улахан бөлөх кылаастарыгар ытылынына. Биэс хамаанда ситиһилээхтик кыттан түмүккэ 10 кылаас үөрэнээччитэ Афанасий ағатынаан Владимир Николаевичтын эрэллээхтик бастаатылар. Орто бөлөххө Эверстовтар дьыэ кэргэн 5 кылаас үөрэнээччитэ Петя ағатынаан Николайдыын инники күөһгэ таһыстылар.

Кулун тутар 2 күнүгэр нэһилик баһылыга Семен Владимирович Ядреев Америка холбоһуктаах штатыгар Аляскаға Галено куоракка ыныгырынан опыт атастаһар сыллаах-соруктаах көттө. Билиһни туругуһунан кулун тутар 26 күнүгэр диэри семинардаға, дискуссияларға, экскурсияға сылдьар. Үгү сонун кэпсээннээх, саға көрүүлэрдээх кэлэрин нэһилик олохтоохторо эрэнэ күүтэллэр.

Эр дьон сүбэтэ, мань тэңэ «Сарыал» сынһалан кулууп үлэһиттэргэ «Уунабын сибэкки дьөрбөтүн» кэрэ анардарга аналлаах дьоро кизэһи бэлэх ууннулар. Бу дьоро кизэһи Саха Республикаһын културуатын туйгуна Афанасий Татаринов иилээн-сағалаан ыттыт.

Дьоро кизэһэ эр дьон иһирэх кэсиэрин уонна бу күн кэлбит кэрэ анардарға барыларыгар тыыннаах сибэкки дьөрбөтүн бэлэх ууннулар.

Тус маһталбытын дьоро

кизэһэ спонсордарыгар урбаанһыт Эдгар Валентинович Константиновка, Константин Константинович Эверстовка тизэрдэбит. Эр дьону түмэн истиг кэсиэри бэлэхтээбит Валентин Прокопьевич Константиновка, Владимир Николаевич Габышевка эмиэ барға маһтал буоллун.

Кулун тутар 4 күнүгэр Саха Республикаһын Правительствотын дьыэтигэр үөрүүлэх тэрээһингэ кыттыны ыттылбыт. Ол туохтуһунан, ағсы өҥө күн-күбэй ийэтэ Нюргуяна Алексеевна Иванова «Күн күбэй ийэ» бэлиэ знагы үөрүүлэх, долугутуулаах быһыыга-майгыга тутта. Нағарааданы Ил Дархан Е.А. Борисов туттарда.

Дьахтар сэбиэтэ улуустааһы женсовет дьоро күнүгэр ситиһилээхтик кытына. Ол түмүгэр сахалыг тағас күрүбэр В.А. Данилова бэйэтэ тикпит моделинан бастаагы бириистээх миэстэҥэ тигистэ.

Кулун тутар 12, 13 күннэригэр «Эрчим» эдэр ыччат түмсүү (Ильина А.Д.) улуустааһы ыччат «Я - глава» деловой интеллектуальной ооннууга ситиһилээхтик кыттан кэллилэр. Бу күннэргэ ыччат аға саастаах көлүөнэҥэ хаар түһэриитигэр көмөҥө тахсаары хамаанда тэринэн күүстээхтик бэлэмнэнэллэр.

«Сарыал» сынһалан киин үлэһиттэргэ улуустааһы фестивальга бэлэмнэни үлэлэри ытталлар. Ол курдук, «Дьырыбына Дьырылыатта» олоҥхоҥо, үңкүүһүт өҥөлөргө көстүүм тигиитигэр нэһилик иистэнэр дьонун түмэн үлэни ытталлар. Күн ааһы тэрээһиннээх репетициялар ытыллаллар.

«Чуораанчык» өҥө киинин үлэһиттэргэ Уус Алдан Лөгөй (Кэптэни) нэһилиэгэр үлэлэрин уопутун атастаһа, санаа үлэстэ баран кэллилэр. Быларыһынчы сыл түмүгүнэн «Бастыг тэрээһиннээх тэрилтэ» үрдүк аатын ыттытара.

Иллээх-эйлээх, барыга бары көхтөөх тэрилтэ сэбиэдиһэй Ю.Ю. Черноградская уонна методист Н.В. Эверстова салайытынан ситиһилээх үлэни-хамнаһы ытталлар.

Е.А. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй

**Сагарбат
буолуохха сатамат**

Биһиги улууспутугар тугуттан да көгөмөт айылҕа Ийэ хотуммун барахсан биэрэр гаана оттук быһыытынан олоххо кирбитэ балачча кэм буолла. Тон маһы кэрдэн киллэрэн отгор курдук буолуо дуо, сынналанга, итиитэ үчүгэй.

Бастакы президент М.Е. Николаев салайан омордоуна гаасытын олох да босхо туһанан оморбут кэмнээх этибит. Онтон В.А. Штыров ананан үлэ-лэббит кэмтэн төлөөн туһана олорбут. Билинги туох ааттаах сыаната үрдүү турар, пенсия, хамнас үрдээбит кэмгэр тийиммэт-түгэммэт ыал ахсаана сыл аайы үксүү турар. Ол түмүгэр араас өгөнү төлүүргэ, аска-танаска улахан уускутары үөскэттэ. Ол биллэн турар ыал иэскэ-күүскэ баайылыгытыгар күһэйэр, ол эмиз тэрилтэ

**САЛАЛТАЛАРБЫТ—
ЭРЭЛБИТ ЭННЭХЭ**

ороскуотун кыайан сабымат буолуутугар тиздэн, иэскэ ый-аналлара тахсар. Дэлэзэ сорох тэрлэтээр эстигэ тийиэхтэрэ дуо? Онон биһиги өгөнү оморор тэрлэтээр өнө иһин төһө кэмтэн кэмгэр төлүүбүт да, соччонон барыбытыгар үчүгэй.

Бастаан утаа гааска счетчик дээн туруоруллубат этэ. Онтон сыһыа ыалларга гааһы аһар счетчик туруортаабыт тара, счетчик суох ыаллар ыйылыгыт биер тарынан төлүүлэр. Билинги истэр тухары ыал ийэлэрэ биһиги счетчик туруоруохтарыттан уруккутааһар быдан элбэги төлүүр буоллун, сайын куйаас кэмгэ эрэ кыраны төлүүбүт, ардах, тыал буоллаһына дьиэбит сөрүүдүө, сиигирэр буолан син биер холбонобут

дэлэллэр. Санаан да көрдөххө, ууну, уоту син кэмчилиэххэ сөп, онтон гааһы кэмчилээн тоно-тоно олоруон дуо? Дьиэ лаппа сыһыйар дылы холбуур буоллаһын дии. Чэ, холобура, аты да буоллун, өнө да буоллун, сыаната холбул соғус буоллаһына, үп-харчы эргиир түргэтиир уонна үксүү. Бу суруйуубун үгүс киһи санаатыгар олохтурар суруйдум. Онон гаас счетчиктын холбоһуну күүс өттүнэн күһэйбэккэ баар балаһыанһаа олохтурар кыра-хара дьон туһугар маныха сыһыаннаах салалталарбыт сүбэлэрин сүүмэрдээн, санааларын сыһымайдаан тугу эмэ тобулуохтара дуо дээн эрэйээччи, эрэнээччи элбэх.

З.И. ЕГОРОВА

**«Босхо гектар»
тула кэспэтии**

Нам улууһун олохтоохторулар, бэйэбит былбардаабыт аҕа баһылыктарбыт уонна дьокутааттарбыт дьалыевосточнай гектар дьайытыттан биһиги сирбитин - дойдубутун хайдах көмүскүүллэрин туһунан кылгастык билиһиннэрибит.

лааһын, суорума суолламмыт, индиейэстэр дьылҕалара, Америка уонна Канаада дээн ааттанар сага судаарыстыбалар хайдах үөскээбиттэрин историялар чаһылхайдык көрдөрүллэр. Ол курдук, Америка дээн ааттанар судаарыстыба территориятыгар, бастакы европийэстэр тийиилэригэр, 105 000 000 кэрингэ ахсааннаах, биһиэхэ

эмиз, эмиэрикэ индиейэстэрин курдук, сирэ дойдута суох хаалларар соқун дии саныыбын. Саатар бүгүн салайан оморор Баһылыктарбыт, дьокутааттарбыт ыыта сылдар үлэлэригэр көрдөххө, сирбитин түгэтэр соқун туох да хаарчага суох үлэлирин оноро түстүү сылдыбалар дээн санааҕа кэлэбин.

**СИРБИТИН ХАЙДАХ
КӨМҮСКҮӨХХЭ?**

Саха Республикатын общественной палатата уонна быбардааччыларын түмсүүтэ общественной хонтуруол соқонугар олохтурар бу боппуруска үлэ хаамыгыт дьонго билиһиннэрэллэрин туһунан этиитигэр Нам улууһун баһылыга Агласов А.П. уонна улуус депутаттарын советын бэрэссэдэтэлэ Попов И.Р. кулун тутар ый 4 күнүгэр манньк ис хоһоонноох суругунан эппиэт биэрдиэлэр.

Нам улууһугар барыта 11801 ситэ докумуоннамматах сир учаастага баарыттан олунньу ый 25 күнүгэр туругунан, кадастровый инженердэринэн 2291 сайабылыанна хомуллубут, онтон кадастровый учуокка 270 учаастак туруоруллубут дээн. Төһө учаастак государственной регистрацияны барытын эппэтхэтэр.

Нам улууһа дьалыевосточнай гектары түгэтиигэ пилотнай проекка сылдыарын быһыытынан, сир докумуонун оморуга өнө төлөбүрүн кыччаттар бэлэмнэни үлэтин ыппыттар, ол курдук, Хатын Арыы уонна Фрунзе нэһиликтэргэ финансирование көрөтөр, кадастровый инженердэри кытта дуогабардары түһэрибиттэр, онон Нам улууһугар ортуонан биер учаастак сирин докумуоннуур өнө сыаната 3000 солкуобай буолбут.

Мань таһынан, нэһиликтэргэ муниципальной автономнай учреждениелар дээнэри тэрйинээр, кинилэргэ сир баһыяаннай туһаныга биэриэхтэрин сөп үһү, ол гынан баран төһө манньк тэрлэт тэрлэбиитин, кинилэргэ төһө гаа сир, ханньк сыалга, хас сылга, бастайааннай туһаныга бэрлэбиитин суруйбатахтар.

Көрөрүт курдук, 11801 учаастактан 270 учаастак кадастровый учуокка туруоруллубут, ол аата барыта онгоһуллуохтаах үлэттэн 2% арыый чорбох эрэ тулбут, онтон төһөтө госрегистрацияны аһан дьонго сибидиэтэ-листибэ бэрлэбиитэ биллибэт.

Убаастабыллаах аҕааччылар, биһиги Наммыт сирин - дойдутун, көмүскүүргэ баһылыктарбыт үлэлэрэ төһө кедьүүстээгин мантан бэйэбит сыаналаан көрүн.

Онтон Сир ийэ, Аҕа дойдуну олохтоох дьонго туох суолта-

майгынньыр индиейэстэр араас биистэрэ - уустара тарҕанан олорбуттар, олортон күн бүгүн баара суоҕа аҕыйах ахсааннаах киһи тыһыннаах ордон резервацияларга хаайыллан олороллор.

Ити үлүгэр элбэх киһилээх индиейэстэри сир босхо ылан баһалаах европийэстэр кэленнэр, бэйэ бэйэлэрин утарыта туруоран, араастаан албыннаан сэриилэһиннэрэн, сорууан ыарыһы тарҕатан, имири эһинээр, кинилэр сирдэрин - дойдularын бьлдыаан, Америка уонна Канаада дээн ааттанар сага судаарыстыбалары, нациялары хайдах олохтообуттарын, бэйэлэрин суруйааччыларын уонна историктарын үлэлэрэ тоһулууллар.

Сир сүрүн баай, ол иһин норуоттары эһэргэ тиздэр, бэйэбит да суоттаан көрүн. Намга биер уһайба, ортуонан 25 суотайдаах сир, сыаната 500 000 солкуобай, ол аата 1 гаа сир 2 000 000 солкуобай буолан тахсар, оттон куоракка 10 суотайдаах даача сирин сыаната 500 000 солкуобай, ол аата 1 гаа 5 000 000 солкуобай буолан тахсар.

Мантан, куорат ыала ортуонан 4 гектар иэннээх даача сирин Намтан босхо ыллаһына, бу даача сыаната төһө мөлүүөн солкуобай буолуон сөбүй, бэйэбит суоттаан. Бу үлүгэр сыаналаах сир, босхо бэрлэлэриттэн, куорат олохтоохторо аккаастаналларыгар, ырынак кэмгэр ыарахан буолуо, дии саныыбын.

Ордук чуолаан куораттан чугас, Лена, Алдан уонна Амма өрүстэр биэрэктеринэн тайаан сытар, сиринэн, уунан сылдарга суоллаах иистээх, үтүө кэрэ айылҕалаах улуустар, нэһиликтэр сирдэрэ, бьлдыаһык буолуохтара дээн сабадалыбын.

Онтон киһи барахсан, соқуонайдык бэйэтин бас билиитигэр ылбыт бааһын - дуолун, сирин - уотун көмүскүүргэ тугу онорун сөбүн бэйэбит билэбит. Олохтоохтор буоллаһына өбүт саҕаттан биһиги сирбит дьихтэрэ. Очотугар, сирбит дойдубут, биердиилээн дьонго түнгүтиллэн хааллаһына, ааттаах айдаан, мөкү мөккүүр, иэдээн иирсээн төрүөтэ буолуон сөп.

Ол аайы дьалыевосточнай гектар соқуонун утарааччылар быһыытынан, олохтоохтор буруйданан, эппиээк тардылыахтарын сөп дии саныыбын.

Түмүгэр олохтоох төрүт омуктары, ол иһигэр сахалары

Тоҕо диэтэргит манньк: Россия Конституцията, федеральной соқуоннар, олохтоох бэйэни салайыныгы территориятын сирин, нэһилиэк олохтоохторугар уопсай туһаныыларыгар ылар бырааптарын мектиэлиилэр, ону баһылыктарбыт тоҕо эрэ туһанартан аккаастаналлар. Холобура, суруктарыгар, муниципальной автономнай учредениелар дээн ааттанар некомпесерческой тэрлэтэлэри тэрйиэн онно сир биэриэхпит диэбиттэр, ол аата соқуоннар нэһилиэк сирин, барытын олохтоохтор туһаналарын бопсубатын билэлэр эбит.

Очотугар, баһылыктарбыт уонна дьокутааттарбыт нэһилиэк территориятын сирин барытын олохтоохторго тоҕо биэрбэккигит дээн боппуроос үөскүүр. Гаа сир босхо биэрэр соқун үлэлээн бардаһына, сотору соғус сиртэн сылтаан айдаан, мөккүүр уонна иирсэн олохсуяаннар олохтутун огдолуотан бардаһтарына, ол содула эһигини да таарыйһан сөп дии саныыбын.

Мин санаабар, олохтоохтор нэһиликтэрин сириттэн бирдии гааны ылан баран, хаалгытын барытын атын дьонго түгэтэллэрин сөбүлээбэт буолуохтаахтар, гектар сир мөлүүөнүнэн сыаналааһын билээн олорон сирдэриттэн тоҕо аккаастаныахтарай.

Онон, сиртэн сылтаан үөскээри турар социальной конфликтары таһаарбат сыаллаах, олохтоох дьоннут, оворлогут, сиэннэргит туһугар, хаалбыт кылгас кэмгэ хамсаммахтаан хаалыг, нэһиликтэр сирдэрин барытын дьонтугугар тиксээр, нэһилиэк территориятын бүтүнүүгүн кытардар, сир көмүскүүр үлэни күүһүрдүн.

Норуот былалаһын туһанын, былбардааччыларгытын истин, хас нэһилиэк аайы дьонтугун түмөн, санааларын истэн сүбэлэһэн, референдумнарын, муһнахтары тэрйиэн ыгытын, очоһуна эрэ сирбитин, дойдубутун, дьоммутун көмүскүүр үлэни оноруоххутун сөп.

Билсэр, сүбэлэтэр телефоннаргыт: 8 (914) 229 58 41; 8 (999) 245 06 00.

С.И. ТОСКИН,
Саха Республикатын былбардааччыларын түмсүүтүн бэрэссэдэтэлэ,
Общественной палата чилиэнэ

Улуус баһылыгы колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

Ааҕааччы, дорообо!

Ааспыт чэпиэргэ иккис төгүлүн «Аһаҕас эфир» нөһүө нэһилиэнньэттэн ыйытыыларга хоруйдаатыбыт. Бастакы сырыыга олох-дьаһах бары салааларын хабаан ыйытыылар, хоруйдар темалара киэн этэ. Бу сырыыга чопчу тыа хаһаайыстыбатын сайдытыгар туһайылыгыт темаҕа 30-ча ыйытыы киирдэ. Ҳийытыылар сүрүн ис хоһоонноро уһайбалар докумуоннарын оноруу, сир ылыы-бэрси өттүгэр буолла, ити өйдөнөр, ыам ыйыттан «дальневосточнай гектар» үлэриитэ-үлэстиитэ саҕаланыхтаах.

Сорох өттө нэһилиэк таһымыгар бэйэтин кэмгэр быһаарыллыахтаах боппуростар хастыы эмит сьл соһуллан-сыйһыллан улуус дьаһалтатынан быһаарыллыахтааһын курдук буолан тахсар. Дьин иһигэр, нэһилиэк дьаһалталаарын боломуочуяларынан миэстэтигэр тутта көрүллэн өйөнүллүөхтээх, биитэр аккаастаныллыахтаах. Сорох өттүгэр сайбылыанна биэрэр дьонго (чуолаан дьиз туттарга уһайбаны көрдүүр ис хоһоонноох) олохтооммут бодьдоххо хоруй биэрбэккэ хастыы эмит сьл быһаарбакка олордохторуна сөспөсөт, тыл тылга киирсибэт буолуу үөскээн тахсар. Манньк түгэнтэ сир суоһунан, биитэр сага микрооройуоннарга уһайбаны үлэрии хойут быһаарылларынан дьонго дьэнкэ хоруй бэрлэлиэхтээх.

Билигин улуус киинигэр, улахан да нэһиликтэргэ дьиз туттарга уһайба сирэ бүтэн сүүһүнэн сайабылыанналар хамнаабакка сыталлар, аны элбэх оволордоох дьиз кэргэнтэ босхо уһайба бэрлэлиэхтээгин эбэн кэбистэххэ мөккүүр, айдаан үөскүүр төрүөтэ манна түмүллэр. Онон нэһиликтэр дьаһалтала генеральной булааннарын өссө төгүл көрөн, хайдах быһыылаах манньк сайабылыанналар быһаарыллалларыгар үлэни ытыгытаахтар. Ону өр кэмгэ сукуна анньгар сытыардахха кыһалҕа бэйэтэ бэйэтинэн сытан эрэн быһаарыллыбатын өйдүөххэ наада.

Александр АТЛАСОВ

И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 120 сылыгар

**УЛУУСПУТ
ЫТЫКТАБЫЛЛААХ
ОЛОХТООХТОРО!**

2016 сыл Нам улууһугар биллилээх государственной уонна политической деятель И.Е. Винокуров сылынан биллэриллибитэ. Кини олоһо уонна үлэтэ гражданской сэрйи тыһыс дьылларыгар, сага олоһо тутуу уустук кэмгэр, аан дойдуга саамай алдыатыылаах Аҕа дойдуну Улуу сэрйитин сьлларыгар аасыта. Сэрйи кэмгэр уонна кэнниттэн сага норуотун ачыктыаһынтан сиэттэрэн өлүүттэн-сүтүүттэн бьһыабыт, сага интеллигенциятын чулуу бэрэстэбиитэллэрин национализмга буруйдааһынтан араһаччылаабыт сага саарына Илья Егорович Винокуров буолар. Онон кини 120 сыллаах үбүлүүйэ киэнниг уонна дьонунук бэлитээнэригэр бука бары кыттыыны ыларбыт сирдээх буолуоһа.

Республикаҕа уонна улууска бу үбүлүүйэ тэрйиэр комиссиялар олохтооннон булааннаах үлэ ытытылар, онно республика уонна улуус бюджетиттан сөптөөх үп көрүлүннэ. Улуус киинигэр Илья Егоровичка аналлана сквер онгоһуллар, Аппааныга культура киинэ тутулуохтаах, уулуссалар өрөмүөннэниэхтэрэ, о.д.а. үлгэн тутулуктаах улахан бырайыактарга үлэ барар.

Ол эрэн сайын И.Е. Винокуровка аналлаах улуус ыһыаһын тэрйиэн ыытарга, атын даһаны мероприятелиларга аһыһаа суох үп-харчы ирдэнэр саарбаһа суох. Мань барытын бюджет үбүнэн саппаккын, ол иһин урукку үтүө үгэстэргэ олохтуран нэһиликтэринэн, тэрлэтэлэринэн, учредениеларынан, биердиилээн дьонунан манна кыттыстахпытына улуу киһи-бигитигэр аналлаах тэрэһиннэр үрдүк таһымна ытытыллалла-

рын хааччыыахпыт. Онон бу күнүртэн сағалаан анал фонда И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 120 сылын тэрэһиннээхтик ыытарга ким төһө кыахтааһын уонна бағалааһын үп хомуллар.

Күндү дьоммут-сэргэбит! Бука бары түмүстэхпитинэ бөдөн тэрэһиннэри кыһа-хото тутаргытын VI спортивной Ооннуулар, Улуу Кыайыы 70 сыла үрдүк таһымна ытытылыгытара туоһулуур. Онон «Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!» дэни өйбүтүгэр-санаабытыгар өссө төгүл ылынан чулуу киһи-бигит И.Е. Винокуров 120 сыллаах үбүлүүйүн үрдүк тэрэһиннээхтик, чаһылхайдык ытытыаһын, хас биердиит манна тус кылаатын киллэрэригэр ынҕрабыт!

А.П. АТЛАСОВ,

«Нам улууһа» МТ баһылыга

Ю.И. СЛЕПЦОВ,

«Хатын Арыы нэһилигэ» МТ баһылыга

РЕКВИЗИТЫ:
Получатель: Общественный фонд ветеранов Намского улуса
ИНН 1417004377
КПП 141701001
БИК 049805609
К/с 3010181040000000609
Р/с 40703810476190000021
Ю.О. № 8603 ПАО «Сбербанк» России г. Якутск
Назначение платежа: Добровольное пожертвование для проведения организационных мероприятий, посвященных 120-летию И.Е. Винокурова, удержанное от зарплаты за ____ (месяц) согласно личным заявлениям работников.

**Спорт — дьулуур,
спорт — тулууру**

Олунньу 23-26 күннэригэр Уус Алдан улууһун Түүлээх нэһилиэгин баһылыгын бириинигэр оскуола оҕолоругар республикатааҕы аһаҕас күрэх ыытылынна. Күрэххэ республика 7 улуһуттан уонна Дьокуускай куораттан уопсайа 113 оҕо, ол иһигэр Нам улуһуттан 10 оҕо кытынна.

Биһиги улуустан ыйааһыннарыннан бастаатылар уонна бириинистээх миэстэҕэ тигистилэр: 2004-05 сс. төрүүх оҕолорго 32 кг Данилов Марат — III м. (Үөдэй); 2002-03 сс. 34 кг Дмитриев Иван — I м. (Хамаҕатта), 36 кг Габышев Ньургун — I м. (Үөдэй), 44 кг Петров Дьулустан — I м. (Үөдэй), 48 кг Колтовской Алмаз — II м. (Үөдэй); 2000-01 сс. 46 кг Черноградской Гена — I м. (Хамаҕатта), 46 кг Винокуров Антон — III м. (Үөдэй), 52 кг Федоров Антон — III м. (Хамаҕатта), 56 кг Данилов Айтал — II м. (Үөдэй).

Олунньу 27 күнүгэр Бөтүг оркуолатыгар Нам улуһун оркуола-ларын икки ардынааҕы комплекснай спартакиадаларын чэрчитинэн дартска күрэхтэһии буолан ааста. Профсоюз председателэ А.Г. Шаропов иилээн-сажалаан ыгытта. 17 оркуолаттан 70-тан тахса күрэхтэһээччи кытынна. «Большой раунд» диэн оонньуунан күрэхтэстилэр. Кыла-абынай судьуйанан Е.К. Буринашев, арбитр судьуйатынан Е.М. Софронов, Т.Е. Михайлова, С.С. Иванов, М.В. Осипов үлэлэтилэр.

Күрэхтэһии түмүгүнэн 1 бөлөххө: I м. — Нам I №-дээх оркуо-лата (1009 очко), II м. — Үөдэй оркуо-лата (896), III м. — Хатын Арыы оркуо-лата (730); 2 бөлөххө: I м. — Бөтүг оркуо-лата, II м. — Нам на-чальный оркуо-лата, III м. — Модут оркуо-лата; 3 бөлөххө: I м. — Затон оркуо-лата, II м. — Искра оркуо-лата, III м. — Нам оркуо-лата-саада. Маны таһынан «501» диэн оонньууга аб-солютнай чемпионат ыытылынна. Эр дьон ортолоругар: I м. — С.С. Ива-нов (кырата), II м. — И.В. Захаров, III м. — Д.С. Данилов; дьахталларга: I м. — Е.В. Никитина (Нам), II м. — О.В. Сивцева (Бөтүг), III м. — М.В. Сивце-ва (Бөтүг). Саҥа саҕалаан эрэр оон-нооччулара: I м. — Афанасьев Егор (Бөтүг), II м. — Черкашин Семен (Нам I №-дээх оркуо-лата), III м. — Бандеров Владислав (Бөтүг). Дартс күрэхтэһии биһиги улууспутугар саҥа сайдан эрэр көрүгү диэтэххэ, олус тэрээһинээхтик ыытылынна.

Ааспыт олох ахтылгана

Этэҥнэ сырыттааха күн-дүүл биллибэккэ ааһар эбит. Аҕа дойдуну сэриитэ Улукуканнаах кы-айынан түмүктэммитин кэннэ дьон-сэргэ дьэ сут-кураан, сэрии ыар кэмнэрин кытта сэргэстэһэ ааспытын туораан үөр-көтө сана олоҕу чөлүгөр түһэриигэ көхтөөхтүк ылсыһан барбыт-тара. Манна уоттаах сэрииттэн этэҥнэ эргиллэн кэлбит биһиги хоһуун уолаттарбыт олох бары салаатыгар төһүү үлэһиттэ-ринэн буолбуттара. Ол курдук старшай лейтенант Аргунов Алексей Егорович Нам орто ос-куолатыгар оҕолору байыаннай үөрэххэ үөрэтиигэ военругунан эрчимнээхтик үлэлээн барбыта. Кини баара-суоҕа 30 саастааҕар төһө да сэрииттэн ылбыт ыар арааньнааһын үрдүнэн оҕо-лору 1946 сыл сааскы каникул-ларыгар ыраах Майаҕа тийэ хайыһарынан походтууларын кытта тэрийбэт. Оччотооҕу ас-танас тийбэт кэмигэр (сэрии кэмигэр олохтоммут карточнай систиэмэ 1947 с. ахсынны 27 күнүгэр Советскай Союзка хан-нык да государство иннинэ суох оҕоһуллубута) походка кыттар оҕолору анал гимнастерканын, ыстааньнан уонна паегунан — американскай консерванан тийэ хааччыбыта. Хайыһарбыт хатын хаптаһынттан оҕоһул-лубут, сыромят былаах буолара. Алексей Егорович походка кыттааччылары бэйэтэ сүүмэр-дэн ылбыта. Онно Афоня Мар-

**СОБО БИРИИСТЭЭХ
СОНУН КҮРЭХ**

Олунньу 28 күнүгэр ДЮСШ-ҕа комплекснай спартакиада чэрчи-тинэн 1999-2000 с.т. уолаттарга мас тардыһытыгар күрэхтэһии буолан ааста. Улуус нэһилиэктерин 9 оску-олаттан, ону таһынан Нам техни-кумуттан 50 оҕо кытынна. Хатырык, Үөдэй курдук улахан оркуолаах нэһилиэктертэн оҕолор кэлбит-лэр. Ол кэриэтин, ким хайа иннинэ, Салбан курдук ыраах сиртэн ман-дакка бааллара. Күрэхтэһиигэ сы-тыы кириилэри II Хомустаах уо-латтара көрдөрдүлэр, түмүктэрэ да оннук буолла: 4 оҕоттон 2 чемпион, I иккис миэстэ. Нам техникумуттар уонна Хатын Арыы хамаандатыгар үчүгэй уолаттар бааллара күрэх-тэһиини кизэргэттэ. Иннэ ынан бу күрэхтэһии түмүгүнэн мас тарды-һытыгар улуус комплекснай спар-такиадаһын уопсай түмүгэ табыста. 1 бөлөххө: I м. — Ленский нэһилиэк, II м. — Хатын Арыы, III м. — I Хо-мустаах; 2 бөлөххө: I м. — Намнаа-һы техникум, II м. — II Хомустаах, III м. — Бөтүг.

Ньурбаҕа Кэрэ киһи уола күөс-тээх Соппуруон кэриэһигэр мас тардыһытыгар республика биир күөстээх күрэхтэһиигэ буолан аас-та. Биһиги улуустан ааспыт 2015 с. «Дьыгын оонньууларын» кыгытыла-ахтара тутум эргиригэр республика рекордсмена Егор Протопопов, Дьулус Охлопков, Роман Заровняев

уонна уолаттарга Владимир Габы-шев баран ситиһилиэхтик кыттан кэллилэр.

Күрэхтэһии түмүгүнэн уолат-тарга 80 киилэҕэ Габышев Владимир чемпион үрдүк аатын сүгөн сына-лаах бириис хаһаайынын буолла. Улахан дьонго 80 киилэҕэ Заров-няев Роман утарылааһааччыларын барыларын кыайгыталаан, кыайыы пьедесталын үрдүкү кэрдийигэр тахан сыналлаах бириининэн на-бараадаланна. 105 киилэҕэ Охлоп-ков Дьулус кыайан-хотон, үөрүү өрөгөйүн тутан, уот бизэр генерат-ор бириис хаһаайынын буолла.

Бу ааспыт өрөбүллэргэ Нам улуһун Түбэ нэһилиэгэр волей-болга Үрүг күөл бириинигэр улуус күрэхтэһиигэ буолан ааста. Барыта 8 уол, 6 кыыс хамаандалара мустан, икки күн устата күрэхтэстилэр. Күрэхтэһии түмүгүнэн кэрэ аҕар-дарга I м. — Хатырык, II м. — Нам, III м. — Түбэ; уолаттарга: I м. — I Хо-мустаах, II м. — Түбэ, III м. — Хатын Арыы. Уопсай түмүккэ бастакы миэстэҕэ Түбэ, иккискэ Хатырык, үһүскэ Хатын Арыы хамаандала-ра табыстылар. Күрэхтэһии бастын оонньоочтугун аатын Хатын Арыы хамаандатытан Никитин Айаал ылла. Бастаабыт хамаандаларга Үрүг күөл эмис соботуттан бири-дди куулу бириис туттаран, илли тутуурдаах ыыттылар.

И. УВАРОВСКОЙ — КҮРҮЛГЭН

Из опыта работы

Уважаемые воспитатели, родители! Я хочу вам рассказать, как я использую в работе по развитию связной речи у детей дошкольного возраста приемы мнемотехники. В детской речи множество проблем: трудности в построении монолога, плохая дикция, отсутствие навыков культуры речи. А нам, педагогам, необходимо научить ребенка свясно, последовательно, грамматически правильно излагать свои мысли, рас-

ных признаков; обогащать словарный запас детей. Мнемотаблицы особенно эффективны при разучивании стихотворений. Суть заключается в следующем: на каждое слово или маленькое словосочетание придумывается картинка (изображение); таким образом, все стихотворение зарисовывается схематически. После этого ребенок по памяти, используя графическое изображение, воспроизводит стихотворение целиком. Работу на занятиях по мнемотаблицам строю в три

**РАЗВИВАЕМ
СВЯЗНУЮ РЕЧЬ**

сказывать о различных событиях окружающей жизни. Как любая работа, мнемотехника строится от простого к сложному. Начала работу с простейших мнемоквадратов. Серию этих квадратов мы рисовали вместе с детьми. Я сразу объяснила детям, что по этим рисункам можно интересно рассказать о диких животных, и что каждое окошко что-то обозначает. Содержание мнемотаблицы - это графическое или частично графическое изображение персонажей сказки, явления природы, некоторых действий и т.д. путем выделения главных смысловых звеньев сюжета рассказа. Главное - нужно передать условно-наглядную схему, изобразить так, чтобы нарисованное было понятно детям. Мнемотаблицы-схемы служат дидактическим материалом в моей работе по развитию связной речи детей. Я их использую для: обогащения словарного запаса, при обучении составлению рассказов, при отгадывании и загадывании загадок, при заучивании стихов. Данные схемы помогают детям самостоятельно определить главные свойства и признаки рассматриваемого предмета, установить последовательность изложения выявлен-

этапа. 1 этап: Рассматривание таблицы и разбор того, что на ней изображено. 2 этап: Осуществляется перекодирование информации, т.е. преобразование из абстрактных символов слов в образы. 3 этап: После перекодирования осуществляется пересказ сказки или рассказа по заданной теме с помощью воспитателя.

Результаты моей работы видны по достижениям моих воспитанников: Шапошникова Карина, которая стала дипломантом II степени за участие в республиканском заочном интеллектуальном конкурсе юных исследователей «Я познаю мир», Винокурова Уйгулаана заняла II место в заочном литературно-музыкальном чтении «Уруйдан, Улуу Кыайы!», Хамарова Айыыллана стала дипломантом II степени в номинации «Художественное слово» за участие на фестивале III Регионального конкурса «Зима начинается с Якутии».

Чем раньше мы научим детей рассказывать или пересказывать, используя метод мнемотехники, тем лучше подготую их к школе, так как связная речь является важным показателем умственных способностей ребенка и готовности его к школьному обучению.

**Л.М. ЯДРИХИНСКАЯ,
МБДОУ №4 «Чэчир»**

70 СЫЛ АНАРАА ӨТТҮГЭР

хайыһарбытын кэппитинэн туо-раатыбыт, Майа суолунан баран иһэн биир ыалга кириэн чөйдир-гэ сорунубут. Аспытын рюк-закпытыгар сүгэ сылдыабыт. Чэй көрдөөн иһээри гыммышпытыгар дьилээхтэр харчы көрдөөтүлэр, онно соһуйуу-өмүрүү бөбө буол-лубут. Оччотооҕуа ким эмит харчылааҕа дуу, театрга воен-рукпуг бэйэтэ төлөөн сырытын-нарбыта. Миэхэ, тулаайах уолга, туох кэлиэй?

Майа күн ортото тийэн кэллибит. Сылаас буолан тири былаах хайыһарбыт быата атахпыт бөтөбүтүгэр тийэн кэ-лэн кыайан салайтарбакка үрдүк

сырын охтон ыла-ыла түстүбүт. Сарсыньгар бараары турдахпы-тына Хара нэһилиэгин Сталин аатынан колхоз председателэ ор-то саастаах дьахтар кэлэн (аатын умнан кэбисиппин): «Биһигини, бачча ыраах сиргэ олобор дьо-ну, оҕолор, хайыһарынан по-ходтаан кэлэннит сэргэхситти-гит, - диэн баран чабычактаах арыыны бэлэхтэтэ. Ылымаары гыммышпытыгар (бука сүгэрбин ыарыратан буолуо) «Подароги ылар баҕайыта» ди-ди аатта-ан, көрдөөн бизэр турар. «Майа-хайа үрдүгэр» диэбиккэ дьылы дьоно-сэргэтэ эмиэ хайа үрдү-гэр туралларын көрөн турабыт.

Үгүспүт куораты мангай көр-бүһүгү. Киэҥ сиринэн тэлэһийэн баран сарсыньгар, дьизэбитигэр Намныыр кизэһэбитигэр, Алек-сей Егорович: «Дьэ, хайыһы-тый? Сарсын күнүмэн аара хо-момко айанныырга сөбүлэһэбит дуо?» - диэн ыйытыгыгар бары «Сөбүлэһэбит» диэтибит. «Чэ, оччобуна эрдэ соѳус утуйуг, сынньанын. Мин эһигини сар-сыарда 6 чааска уһугуннарым», - диэтэ.

Сарсыарда куораты хайыһарбытын сүкпүтүнэн туораан баран, дьэ кэтэн «Киллэмгэ» кэлэн аһаатыбыт, онтон мырааны тахсан сынньа-на турдахпытына военрукпуг: «Мантан ылата бэйэбит билэрг-итинэн, кыаххытынан тэбинг», - диэн көнүллэтэ. Ити инни-нэ кини биһигини өрүү кэтии-көрө сылдыра. Уолаттарбыт өрөкүһүү бөвө буоллуттар. Илин-кэлин түсүһэ-түсүһэ сүүрүү кытаанаҕа. Ол курдук тутуспу-туан «Долохоново» (ГАИ по-ста) тийэ, дьизээр уолаттарбын кытта тэҥнэ кэлэн турардаах-пын. Билгитин кырдыан баран са-наатахпына Алексей Егорович Аргунов оҕолор эт-хаан өттү-нэн бөвөргүүлэригэр, өй-санаа сайдыытыгар үтүөкөн үлэни-хамнаһы ыгытысыт биир бастын учууталбыт эбит.

**Ылдыаа ЕРЕМЕЕВ,
Тыыл бэтэрээнэ, Нам селота**

Бэлиэ түгэн

Аламай манган күммүт сылаа-һынан илгийэн турдаһына, таһында бастакы күрэхтэһиибит - олунньу бүтүүтэ коммунал-най хаһаайыстыба үтүөлээх үлэһитэ, ветеран суоптар С.Е. Балаганскай сырдык кэриэһигэр «УАЗ экстрим — 2016» ыгтылыһна. Күрэхтэһиһи барыта 7 экипаж 14 массыына кыгыһна, күрэхтэһээччилэр балаһыан-һа быһыытын 4 көрүнгэ күрэхтэстилэр.

Саамай күүтүүлээх түгэни-нэн «Супер экстрим на призы С.Е. Балаганского» абсолютный чемпионат буолла. 4 көрүг түмүгүнэн: I м. — «Синема», А.И. Собакин, С.Ю. Яковлев, В.Е. Яковлев, И.Н. Колесов, II м. — «Неуловимые мстители» М.В. Бурнашев, Н.Н. Сивцев, И.И. Сивцев, А.И. Сивцев, III м. — «Монстр» И.Г. Борисов, З.Н. Протопопов, Е.В. Никонов, А.А. Григорьев. Бастаабыт экипажтарга «Намком-мунтеплоэнерго» профсоюзун аатыттан С.Г. Кокарев, Е.А. Тихонов, Авто хозяйства Гараж, Сергей Егорович биһиргэ үлэлээбит үөлээннээхтэрэ И.И. Гаврильев эбэрдэ суруктарын кытта хар-чынан сертификаттарын туттардылар. Г.Г. Кириллин, I-кы ыкла-астаах профессионал-суоптар, социалистическай куоталаһы хас да төгүллээх кыайыылааһа, президент грамотатын хаһаай-һына «За вклад в укрепление государственности республики» диэн ис хоһоонноох эбэрдэ суру-гу кытта харчынан сертификаты аймахтарын ааттарыттан гимна-зия директора А.В. Новгородов туттарда.

Ити кэнниттэн кэтэһиилээх абсолютнай «Супер экстримит» саҕаланна. Стартеры көнөү ба-

БАЛАГАНСКОЙ КЭРИЭҤИГЭР

рыта 15 массыына турда. Сиэни-кэй күөлүн созуруу уһугуттан киһи хараһа ылар-ылбат сирит-тэн старт бэриллээгин кытта, массыыналар газ да газ, сүтэ-сүтэ көстөллөр. Финиш чуһаһар диэри 4-5 массыына тэбис-тэнгэ испиттэрэ, онтон, доҕоор, финиш буолара 10 миэтэрэ хаалбытын кэннэ, күрэхтэһии трассатын илин өттүттэн хаары кытта хаар үүт өгнөөх УАЗ-31519 «Хантер» «Бешеные кролики» экипаж, В.В. Тимофеев, С.В. Бугаев биһирдэ

баар буола түспүтэ да, финишкэ бастакынан ойутан киһирэн С.Е. Балаганскай төрөппүт уола С.С. Балаганскай илиигиттэн кыай-ыы кубогун, грамотаны уонна харчынан бириэмийэни туттулар. Тымныыны тымныы диэ-бэжкэ, балайда элбэх кыттааччы уонна көрөөччү мустан, «Хаар — Айан» федерацията үчүгэй-дик үлэлээн күрэхтэһии үрдүк таһымга ааста.

И. УВАРОВСКАЯ — КУРУЛГАН

КЭРИЭСТЭБИЛ

Сүүрбүт-көспүт оҕо сааспыт арахсыпат доҕоро, күндү киһи-бит Наденька бу орто туруу-бараан дойдуттан күрэммитэ кулун тутар 12 күнүгэр номнуо биһир сыла буолар...

Надя 1987 сыллаахха олун-һуу 11 күнүгэр Бөгүн нэһилигэр Лукиннар дьиэ кэргэннэригэр бастакы күүтүүлээх оҕонон күн сирин көрбүтэ. Надябыт кыра эрдэбиттэн көрсүө-сэмэй, кыраттан да үөрэр бэрт сырдык ис дууһалаах оҕо этэ. Детсадка да буоллун, оскуо-лаҕа да буоллун хаһан даҕаны этиһиһии саҕа-лаабытын, ула-хан дьонго куруубайдаабыт-тын өйдөөбөп-пүт. Оскуолаҕа үөрэнэр сыл-ларыгар үөрэҕэр олунһун диэн кыһалаахтыгыра. 2005 сыл-лаахха Бөгүн орто оскуолатын бүтэрээт, сөбүлээн талан ылбыт үөрэҕэр, Нерюнгритааһы меди-цинскэй колледжка, «Сестрин-ское дело» туттарсан киһирбитэ. Үөрэҕин бүтэрээт талан ылбыт идэтинэн Намынан, куоратынан сылдан үлэтигэр олус бэрини-илээхтик үлэлээбитэ.

Надябыт кыра эрдэбиттэн би-һири дьиз кэргэнгэ, кыргытара арыйах ыалга, төрдүс кыыс оҕо курдук киһирэ-тахса сылдьара. Саҕа дьыл буоллун, төрөөбүт күн буоллун саамай күндү киһи-бит, куруук күүтүүлээх ыалдыт бу-олара. Илии тутуурдаах, өттүк харалаах күлэн-үөрэн, кэпсээн-иссэн киһирэн кэлэрэ субу баарга дьылы. Барахан кэмнэригиттэр сүбэ-ама бизрэн куруук өйүүрө.

Уһуөн биһир сылга үөрэхпитин бүтэрэн үлэһит буолан субуота-өрөбүл көрсөбүт. Куоракка үлэ-лиир кэмнэригэр өрөбүллэри

кэтэһэрбит. Дьүөгэбит күү-лэйдии кэлэрэ олус үөрүүлээх буолааччы. «Үчүгэй аскытын астаан, чэйгитин оргутун», — диэн дьаһайдаһына үөрэ-көтө остоол бэлэмнирибит. Ангардас киһи үөрбүт-көспүт дьүһүнүн көрөн күннээҕи сылаа ааһара. Күлэн-үөрэн атах тэпсэн оло-рон чаас хас буолбутун ум-нан кэпсэтэрбит. Надябыт төһө да биһиги дьиз кэргэнгэ ула-аппыт оҕо курдук да буолар хойукка дьыла аҕабытыттан толлоро уҕараабатаҕа. Сорох ардыгар түүннэри кэпсэтэн мэйэйдэтэхпитинэ аҕабытыт-тан «атууйун» диэн мөҕүллэрбит бу баарга дьылы.

Оҕо сааспыт доҕоро, Эдэр сааспыт дьүөгэтэ, Үөрбүт-көспүт кэмнэрбит Арахсыпат туоһута, Дьылба-хаан ыйааһынан Күн сирин кэрэтиттэн, Олох үгүс дылууттан Матаахтаангыһын бардаһын... Эн кэрэ-нарын мессуөгүнүн, Сырдык, ыраас ис дууһаһын, Үөрбүт-көспүт инстинг миңээргин Умнуохпун суоһа өрүү биһи. Эн эһиһт тустаах тыларгың, Истинг-иһирэх сүбэлэргин Үйэбит-сааспыт тухары Сылаанһынан

идьэ сьлддьахпыт... Күндү киһи-бит, Надень-кабыт, биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар эн сырдык мөс-сүөһүң үйэбит-сааспыт тухары өрүү тыыннаах буолду!

Амалия, Уля Суздальвалар

Быһылгы тохсунһуу тиһэх, олунһуу саҕалананытын тыалла-ах, дыбардаах күннэри биһиз-хэ, Нам орто оскуолатын 10 «б» кылааһын 1969 с. бүтэрибтэрэ, олус да хаҕыс, дыһиһиэн сикки-эринэн киһирэн таһыстылар. Ол курдук, тохсунһуу бүтэһигэр биһиги кэксэбиттэн Рехля-сова Анна Степановна бу Ор-

то дойдуттан букатыннаахтык араһыста. Эмиһкэ, соһуччу... Аня-бытын тиһэх суолугар атаара-аппытын кыта-ры, сотору, Дьо-куускай куо-раттан соһумар сурах кэллэ. Аны, өлөр өлүү Горохов Миха-ил Константи-новиһи, биһи-ги Миккээби-тин, ылан бар-

быт. Аня, Ми-ша саха сэмэй, чиһинэй, үлэ өрөгөйүн үр-дүктүк, үһэ туһупт дьон этилэр. Кими-эхэ барытыгар холобур буолар дьон. Аня тиһэх күнүгэр диэри «Радуга» маҕаһынна үлэли-хамсыы, тохтоон ылар бокуйа суох, букунаһа сьлддьыбыта. Дьингээх хомунһуус, «Үлэ Кы-һыл Знамята» уордьян кавале-ра, Үрдүкү сьбиэт доктуатаата, боруоста кыраһабаһи киһи этэ, биһиги Анябыт. Онтон Миша ли-ричнэй майгылаах, талааннаах худуһунһук, олус романтич-най, сентиментальнай да диэх-хэ сөп, били ырыаһа, хоһоонго хоһуулар олонго бухатыры-һыны хорсуун-хоодот киһи бу-олара. Атын кэм, атын эйгэ эбитэ буоллар, киһи дьингээх рыңарь, муһкетер бэрдэ буолуу эбитигэр олох саарбахтаабалпыт.

Аня, Миша! Быдан күннэ-ргэ, дыһилларга бырастыларың! Чугас дьонһугуһар, аймахтар-гытыгар, бырааттаргытыгар-балыстаргытыгар өрүү харыс-тыһар аанһыал, дурда-хаһаа бу-ола сьлддьаргытыгар эрэнэбит, саарбажалаабалпыт.

Раиса, Тания, Коля Кули, Гаяя, Алеша ааттарыттан Борис

БИЛЭРИИЛЭР

РЕШЕНИЕ

**6 марта 2016 года № 3
О регистрации кандидата на главу муниципального образования «Модутский наслег»**

В связи с проведением досрочных выборов главы муниципального образования «Модутский наслег» избирательная комиссия муниципального образования «Модутский наслег» решает:

- 1. Зарегистрировать 06 марта 2016 года, 11 ч. 25 мин. кандидата на должность главы муниципального образования «Модутский наслег» Сокольникову Петра Григорьевича, самовыдвиженца.
- 2. Выдать Сокольникову Петру Григорьевичу удостоверение о регистрации кандидата на должность главы представительного органа муниципального образования «Модутский наслег».
- 3. Опубликовать настоящее решение в средствах массовой информации.

**Председатель избирательной комиссии А.А. Ядрихинский
Секретарь избирательной комиссии С.Н. Ядрихинская-Попова**

® БЫТКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҬУН ОЛОХТООХТОРО, БИЛДЬБИТТАРА!

«TORUT UU» тэрилтэ кыһынгы үлэ режимиһэр киһир-бин биллэрэр:

Үлэ күннэригэр сарсыарда 9.00-тан 18.30 ч. дьылы үлэлиибит. Дьизвэ илдьян биһэри дис-петчерэ сарсыарда 9.00 киһэ 18.30 ч. дьылы саһаһы ылар.

Өрөбүл күммүт хас нэдиэлэ баскыһаһыаһы уонна тохсун-һуу 1 күнэ.

Атыһа бааллар: помпалар, кулердар, ону таһынан сканди-навскэй хаамыы тайахтара.

Киһрээх, саһарбыт уонна хайдыһылаах баллоннары төттө-рү ылбаһыт.

Намга: Чернышевскэй уул. 6-та, «Олонго» атыһи киһнэ

Аһпаһыһа: Лена уул. 16-та, өрөбүлэ суох.

Аадырыска тиһэрдии те-лефоннара: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70

Төрүт уу — Чэгиэн турук — Үйэлээх олох

® М.К. Аммосов аатынан Хо-тугулуу Илин Федеральной Уни-верситет (СВФУ) илиһинэн идэни үрдэтэр «Өбүгэ сиэрин-туомун» уһуһаанын үөрэһин барбыт анал үөрэхтээх, Айылдаттан ыйааһа-таах, анал айдарыһылаах идэлээх Алгысчыт, арчыһыт:

1. Араас эйгэттэн, диһрингэтэн ыраастааһын үлэтин толорор, арчыһыыр, сүбэ-ама, харысхал өнөрор.

2. Араас тэрээһиннэргэ Алгыс сиэрин-туомун үлэтин бытар.

3. «Киһи, айылба уонна Ал-гыс» диэн темаҕа курс ыһтар.

Тел. 8914820-94-76

® **Чааһынай дьиз атыһылаһар,** уһаайбата 26 суотай. Сыаната кэпсэтиһинэн. Ийэ хапытааһынан төлөһүөххэ сөп. 1 Хомустаах.

Тел. 89640764787, 25-3-05 (дом.)

® **Закупка теплиц** из поли-карбоната. Цены от 12500 руб.

Тел. 89243670207

® **Грузовые перевозки.**

Тел. 89644232507

® **Продаю** частный дом (соб-ственность, 15 соток, водопровод, септик).

Тел. 89243661967

® **Продается** зем. участок 12 соток в с. Намцы в р-не Ипподром (имеется свет, газ рядом) — 500 тыс. руб.

Тел. 89841089983

® **Грузовые перевозки** по се-лу, по городу.

Тел. 89243661967, 89841160270, 89644258617

® **Продаю** усадьбу 15 соток по ул. Жиркова, 17. Цена - 500 тыс. руб.

Тел. 89644239716

Куплю усадьбу ближе к цен-тру.

Тел. 89644239716

® **Продаю, меняю** креста 97г. 100 кузов, 1жз 2,5л, масло не ест, акпп не пинает, ходовка в норме - 200 тыс. руб. Торг.

89142286185 ватсап

Считать недействительным утерянный военный билет АХ 0543783 от 31.05.06 г. на имя Григорьева Анатолия Анатольевича

ГРАФИК

прохождения предварительных и периодических медицинских осмотров организации Намского улуса на 2016 год

Период	Организация
Январь-февраль	МО «Намский улус», крестьянские хозяйства, молокоздатчики СХПК «Эрэл»
Март	МБДОУ, МБОУ, администрации с. Кобыякон, Арбын, Фрунзе, 2 Хо-мустах, Бетюңцы
Апрель	НСОШ № 1, НСОШ № 2. МБДОУ № 1, 2, 3, 4, ОАО «Ростелеком», Почта России
Май	МБДОУ № 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, Намская начальная школа, Нам-ская школа-сад, ДЦ Түөлбэ, МБДОУ, МБОУ, администрация с. Хамагатта, с. Никольцы
Июнь	НСРЦН,ОАО «Якутскэнерго» Намский РЭС, ТЦТР ГУП, МБДОУ, МБОУ, администрации с. Түөбүтцэ, Хатырык, Маймаҕа
Июль	НУТ, МБДОУ, МБОУ, администрации с. Модут, Елейцы, 1 Хомустах, Партизан, Тастах, Салбан, Управление ветеринарии
Август	МБДОУ, МБОУ, администрации с. Хатын Арбы, Графский Берег, Красная Деревня, Искра, НПК, Намский техникум Гр. Берег
Сентябрь	НДШИ, Намская ДШИ, АО «НКГЭ», «Намгазстрой», АО «Саха-транснефтегаз», ОАО «Саханефтегазобьит», «Туймада-нефть»
Октябрь	Центр образования, Управление образования, Центр дополнитель-ного образования, ДЮСШ, ОГПС МО Намский
Ноябрь	ОАО «Якутскэнерго» Энергосбыт, МО «Ленский наслег», УПФ, ОАО «Сбербанк»
Декабрь	Прочие организации по заявке. Формирование отчета

Фрунзе нэһилиһин кылааһынай бухгалтерыгар Ноговицына Анна Ильинична, биһиргэ төрөөбүттэ-ригэр, аймахтарыгар тапталлаах оҕо, бырааттара **НОГОВИЦЫН Денис Николаевич** эдэр сааһыгар соһумардык күн сириттэн барбыт-тан дйинг куурбаамыһын тиһэрдэбит, хомолтобуһун тэнгэ үллэстэбит. **Балыһа бухгалтериятыгар өр кэмгэ биһиргэ үлэлээбит коллегаларың**

Выражаем глубокое соболезнование дочерям Александре, Надежде, внукам, родным и близким в связи с кончиной после тяжелой болезни нашей дорогой первой учительницы, ветерана педагогического труда **ОКОНЕШНИКОВОЙ Татьяны Михайловны.** Помним, скорбим. **Выпуск 1972 года**

Выражаем глубокое соболезнование подруге Матрене Николаевне и детям Лене, Ирине, Марии, Надежде, родным и близким в связи с кончиной 12 марта с.г. от тяжелой болезни любимого мужа, отца дедушки **МУРЗИНА Сергея Юрьевича.** Скорбим вместе с вами. **Подруги**

Выражаем глубокое соболезнование нашему однокласснику Дьяконову Алексею, родным и близким в связи с кончиной после тяжелой болезни горячо любимой матери **ДЬЯКОНОВОЙ Натальи Игнатьевны.** Скорбим вместе с вами. **Одноклассники и кл. рук. Новгородова Л.Г.**

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов

ОТДЕЛЛАР: редакторы солбуһааччы — 41496, хаһыаты тангыһы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууһууа СР управлениытыгар 2012 с. олунһуу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ШИ №ТУ14-0216.**

Сурукка ааккытын-суолугуһун, үлэһитин, дыһэбит аадырыһын чопчу ыйың. Редакцияҕа киһир-бит суруктар төһөрүллүбөтөр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһының мэлдьи биһир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложной уул. 4. E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талыһына, таһылыһына уонна бэчээтиһир сыһар бэчээттэннэ. **Аадырыһа:** Нам сэл. Заложная уул. №4 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис **Көҥүл сыананан атыһылаһар Индекс — Р0005.** Тираһа — 1623 Бэчээккэ илии баттанһытын графига — 12.00 ч. 15.03.2016 с. Бэчээккэ илии баттанһа — 11:20 ч. 15.03.2016 с.